Otázka: OSN, NATO, EU

Předmět: Základy společenských věd

Přidal(a): Lucie

OSN

Organizace Spojených národů

- Sídlo New York, založení 1945, Charta OSN, navazovala na Společnost národů
- Má 193 členů, ČSR patřilo k zakládajícím členům
- Cílem OSN je zachování mezinárodního míru, bezpečnosti a zajištění mezinárodní spolupráce. Členství v OSN je založeno na principu suverénní rovnosti,
- Nejvyšším orgánem je Valné shromáždění OSN, kde má každý členský stát svého zástupce
- Výkonným orgánem je Rada bezpečnosti OSN – 5 stálých členů a deset nestálých (Rusko, USA, Čína, VB, Francie) – stálí členové právo veta
- Rada bezpečnosti – rezoluce Rady bezpečnosti jsou závazné a Rada může jejich splnění vynucovat i silou.
- do jeho kompetence patří:
- zachování míru ve světě
- řešení sporů
- úprava zbrojení
- používání sankcí vůči narušiteli
- podnikání vojenských akcí proti agresoru
- navrhuje kandidáta na generálního tajemníka
- spolu s Valným shromážděním volí soudce mezinárodního soudního dvora
- předkládá zprávy o svojí činnosti valnému shromáždění
- Rada bezpečnosti jako jediný orgán může nařídit použití síly při řešení ohrožení míru.
- Mezi orgány patří i Mezinárodní soud v Haagu, který soudí válečné zločince
- Mezi odborné organizace patří:

- UNESCO
- WHO
- WB
- MMF
- UNICEF

Genrálním tajemníkem je od 2017 Antonio Guterres (Portugalsko)

OSN se stala předmětem rozsáhlé kritiky pro svoji neschopnost zabránit masakrům. Mezinárodní jednotky přítomné v Pomocné misi OSN pro Rwandu (UNAMIR) pod vedením kanadského generálporučíka Roméa Dallaira byly početně slabé a špatně vybavené, a proto nebyly s to masakrům zabránit.

Podobná kritika byla i ohledně mírových sborů v Jugoslávii, kdy nezabránili masakrům na civilním obyvatelstvu, je velmi omezená pravomoc velitelů mírových sborů

NATO

Severoatlantická aliance

- Založena 1949, jako obraná aliance zpočátku vůči SSSR, ochrana západní Evropy
- Princip kolektivní obrany, sídlo Brusel
- Nejvýznamnější vojenskopolitická organizace na světě
- Její členové plánují společnou obrannou politiku a armády členských států podléhají společnému vedení
- Vojenskopolitické seskupení států Severní Ameriky a evropských států
- 29 členů
- Rada NATO (Severoatlantická rada) – Nejvyšší politický orgán
- Jsou v ní zastoupené všechny členské země
- Přijímá rozhodnutí o společné zahraniční politice a společném postupu členských zemí
- Má zvláštní pravomoci zejména v době ohrožení světového míru nebo svrchovanosti členské země

- Rozhoduje také o přijetí nových členů nebo o společných vojenských akcích

- V čele NATO stojí Generální tajemník
    - Současným generálním tajemníkem je od 2014 Jens Stoltenberg (Norsko) – čtyřleté období
    - Většinou je volen na 4 roky, ale není to závazným pravidlem
    - Je nejvyšším reprezentantem
    - Jeho pravomoci jsou omezené (musí se domlouvat)
    - Je v podstatě nejvýše postaveným úředníkem Rady NATO

Partnerství pro mír

- Založeno v lednu 1994 jako instituce pro vojenskou spolupráci mezi členskými státy NATO a ostatními státy v celém Euroasijském prostoru
- Cílem je posílení bezpečnosti a stability v Evropě
- Svými aktivitami sbližuje bývalé nepřátele a napomáhá k monitoringu vojenských aktivit, ke kontrole zbrojení, zprůhledňování hospodaření jednotlivých armád apod.
- Summit NATO = vrcholné setkání nejvyšších představitelů NATO

- Po pádu železné opony se hovořilo o rozpuštění NATO, ale nakonec došlo k vstupu mnoha bývalých států východního bloku
- ČR vstoupila roku 1999
- Zásahy i proti vůli OSN – Jugoslávie, Kosovo,

Evropská unie

- EU vznikla v roce 1993 na základě Smlouvy o Evropské unii, známější jako Maastrichtská smlouva
- Projekt vznikl po druhé světové válce s cílem zamezit další válce v Evropě – větší integrace zemí
- ESUO – 1952 – Evropské společenství uhlí a oceli

- Římské smlouvy – vznik EHS – Evropské hospodářské společenství
- 1967 – došlo ke sloučení a vytvoření Evropského společenství
- 1993 – Evropská unie
- Evropskou unii v současné době tvoří 28 evropských států

- EU stojí na třech pilířích
    - první pilíř zahrnoval otázky komunitární mající v zásadě vztah ke třem předcházejícím společenstvím – hospodářské a ekonomické sbližování
    - druhý pilíř představoval společnou zahraniční a bezpečnostní politiku
    - třetí pilíř policejní a justiční spolupráci

- Pokud chce země vstoupit do EU, musí plnit některá kritéria
    - politická kritéria: kandidátská země musí mít stabilní instituce zajišťující demokracii, právní stát, dodržování lidských práv a práv menšin
    - ekonomická kritéria: země musí mít fungující tržní ekonomiku schopnou se vypořádat s konkurenčními tlaky uvnitř Unie
    - kritérium přijetí acquis communautaire: země musí být schopná přijmout závazky vyplývající z členství, včetně cílů politické, hospodářské a měnové unie
    - Velká Británie Evropskou unii opustí
    - Další státy, které chtějí do EU vstoupit, jsou na Balkáně (Srbsko, Bosna a Hercegovina, Černá hora, Albánie, Makedonie)

Instituce EU

Evropský parlament

- Základní rámec činnosti Evropského parlamentu (EP) je vymezen v ustanovení čl. 14 Smlouvy o Evropské unii. Evropský parlament je zde vymezen jako subjekt, jenž vykonává – společně s Radou – legislativní a rozpočtovou funkci. Skládá se ze zástupců občanů Unie. Po posledním rozšíření EU o Chorvatsko čítá Evropský parlament 751 členů, ve volbách v roce 2014 bylo zvoleno 751 poslanců. Členové EP jsou voleni na pětileté volební období ve všeobecných, přímých, tajných a svobodných volbách.[45]

Institucionální vymezení EP se pak nachází v článcích 223 až 234 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU). Sídlem EP je Štrasburk, ale parlament zasedá také v Bruselu a Lucemburku.
- Česká republika má 22 europoslanců.

Rada EU

- Rada Evropské unie (dříve Rada ministrů) zastupuje zájmy členských států na evropské úrovni. Její hlavní pravomocí je společně s Evropským parlamentem přijímání legislativy.
- Rada jedná v různých složeních. Nejvyšší úrovní je Rada složená z ministrů jednotlivých států, kteří se schází podle potřeby. Další úrovní je Výbor stálých zástupců, kde se schází zástupci členských států, příp. jejich zástupci. Dalšími úrovněmi pak jsou výbory a pracovní skupiny.
- Rada rozhoduje buď jednomyslně, kvalifikovanou nebo prostou většinou hlasů. Většina rozhodování se provádí na základě kvalifikované většiny, kdy hlasy členských států mají různou váhu v závislosti na počtu obyvatel.
- Každý půlrok předsedá Radě jiná země EU.

Evropská rada

- Evropská rada se skládá z hlav států a předsedů vlád členských států, předsedy Evropské rady a předsedy Evropské komise. Rozhoduje o nejzávažnějších politických a ekonomických otázkách a vymezuje směry, kterými se má Unie ubírat. Evropská rada rozhoduje na základě jednomyslnosti. Lisabonská smlouva zřídila stálého předsedu Evropské rady, který je volen na 2,5 roku. Prvním předsedou byl Herman Van Rompuy, kterého 1. prosince 2014 nahradil Donald Tusk.

Evropská komise

- Evropská komise sleduje zájmy Evropské unie jako celku. Komisaři nesmějí přihlížet k zájmům jednotlivých zemí. Komise má výlučné právo iniciovat návrhy legislativy a dohlíží na dodržování zakládacích smluv EU. Vypracovává návrh rozpočtu EU a provádí kontrolu jeho plnění. Dále Komise zastupuje EU při mezinárodních jednáních a má právo

sjednávat s třetími státy dohody.
- Na základě Smlouvy z Nice má každá země jednoho komisaře, v současnosti je jich dvacet osm. Předsedou komise je od listopadu 2014 Lucemburčan Jean-Claude Juncker.
- Evropská komise rozhoduje na základě prosté většiny hlasů. Sídlo má v Bruselu.

Soudní dvůr Evropské unie

- Soudní dvůr Evropské unie dbá nad jednotným výkladem evropského práva. Má sídlo v Lucemburku.

Evropská centrální banka

- Evropská centrální banka se sídlem ve Frankfurtu nad Mohanem, která spolu s národními centrálními bankami tvoří Evropský systém centrálních bank, je měnovou bankou pro Eurozónu

Evropský účetní dvůr

- Evropský účetní dvůr kontroluje hospodaření Unie. Má sídlo v Lucemburku.

Evropská měnová unie – Euro – společná evropská měna – platí jí 19 zemí

- Pro přijetí Eura je důležité splňovat konvergenční kritéria
- Inflace do max 2%
- Deficit rozpočtu nesmí přesáhnout 3 % HDP země
- Veřejný dluh nesmí přesáhnout 60 % HDP země

Schengen – volný pohyb osob státy EU bez hraničních kontrol – země musí splňovat přísná

opatření, aby mohla být součástí Schengenu

Erasmus – program EU pro výměnné pobyty studentů vysokých škol napříč univerzitami ze všech zemí EU

Uveďte příklady kritiky vůči EU

ČR vstoupila do EU v roce 2004

Kritika EU – přebujelá byrokracie